

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Дрозд Лідії Вікторівни з теми **«Формування життєвого цілепокладання у підлітків з інтелектуальними порушеннями»**, поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 Психологія

Фаховий семінар проведений на кафедрі спеціальної освіти Херсонського державного університету «10» листопада 2020 року.

Дисертаційне дослідження Л. В. Дрозд спрямовано на розв'язання проблеми формування життєвого цілепокладання у підлітків з інтелектуальними порушеннями та ґрунтується на ключових ідеях компетентнісного підходу та основних положеннях саморегуляції довільної активності.

Актуальність теми дослідження. У сучасному контексті ключовою потребою постає розвиток суб'єктної позиції учня, яка забезпечується сформованістю здатності до цілепокладання, вмінням ставити цілі та визначати алгоритм досягнення у майбутньому.

Особливої актуальності ця проблема набуває через труднощі, які об'єктивно виникають у діяльності спеціальних освітніх закладів, у яких навчаються діти з інтелектуальними порушеннями. Це стосується особливостей часових уявлень про майбутнє, обмежень нереалістичної уяви про доросле майбутнє життя та життєвий шлях людини у досліджуваних підлітків з інтелектуальними порушеннями.

Проте, незважаючи на актуальність і соціальну значущість окресленої проблеми, формування життєвого цілепокладання у підлітків з інтелектуальними порушеннями, потребує нагального розв'язання, дослідження та обґрунтування алгоритму імплементації в освітній процес спеціальних закладів освіти.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідної

роботи кафедри корекційної освіти ХДУ за напрямом: «Зміст і технології навчання в системі спеціальної освіти та інклюзивному освітньому середовищі» (реєстраційний номер 0119U101727 від 22.11.2019).

Наукова новизна отриманих результатів. У дисертації вперше одержані такі нові наукові результати:

– визначено сутність здатності до цілепокладання як особистісну якість індивіда, яка виражається в можливості співвідносити смислове значення цілі діяльності та власні можливості й здібності, уявляти та виконувати шляхи досягнення мети;

– обґрунтовано основні структурні компоненти готовності підлітка з інтелектуальними порушеннями до цілепокладання: мотиваційний, когнітивний, операційний, особистісний та регуляторний;

– розроблено та експериментально перевірено методику формування готовності підлітка з інтелектуальними порушеннями до життєвого цілепокладання;

– представлено алгоритм формування життєвого цілепокладання у підлітків на основі інтерпретації, реінтерпретації, інтеріоризації, проблематизації, діалогізації діяльності, отримання власного практичного досвіду, можливості його застосування в нових умовах (кейс-метод);

– висвітлено послідовність процесу формування життєвого цілепокладання підлітків з інтелектуальними порушеннями від цілепокладання під керівництвом дорослого, через спільну діяльність в міжособистісному спілкуванні, до самостійного цілепокладання.

Теоретичне значення результатів дослідження зумовлено їхньою принциповою науковою новизною і ґрунтується на поетапному розвитку цілепокладання підлітків з інтелектуальними порушеннями методом кейсів:

– проаналізовано та узагальнено теоретичні дані з питань формування життєвого цілепокладання у підлітків з інтелектуальними порушеннями;

– створено методику поетапного розвитку цілепокладання методом кейсів, яка може стати підґрунтям для вдосконалення навчальних,

корекційних, розвивальних, виховних програм й розробки посібників для вчителів індивідуальної форми навчання; вчителів, психологів, педагогів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями; вчителів, асистентів-вчителів інклюзивних класів і педагогів спеціальних класів; фахівців навчально-реабілітаційних центрів та інклюзивно-ресурсних центрів; спеціалістів із дитячих будинків-інтернатів.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що розроблені кейс-методи та корекційні завдання з формування цілепокладання у підлітків можуть бути використані у практиці роботи закладів спеціальної освіти; запропонований діагностичний інструментарій для дослідження рівня та динаміки сформованості готовності до цілепокладання, який доцільно впроваджувати в практику психологічної служби закладу освіти; розроблені у роботі методичні рекомендації можуть стати значущим підґрунтям для педагогів та психологів у формуванні окремих складових процесу цілепокладання в підлітків з інтелектуальними порушеннями та нормотиповим розвитком.

Деякі положення дисертації можуть бути використані при розробці навчальних курсів із спеціальної психології, корекційної освіти, психофізіології, психологічного консультування, що сприятиме підвищенню якості професійної підготовки здобувачів за спеціальністю 053 Психологія.

Самостійне практичне значення мають розроблені методичні рекомендації для психолого-педагогічного колективу спеціальних закладів загальної середньої освіти щодо формування соціальних компетентностей, необхідних для здійснення процесу життєвого цілепокладання.

Використання результатів роботи. Результати дослідження впроваджено в корекційно-розвивальну роботу таких закладів освіти: КЗ «Обласний центр соціально-психологічної реабілітації дітей» Рівненської обласної ради (довідка № 01-06/636 від 24.10.2018 р.); КЗ «Михайлівська спеціальна загальноосвітня школа-інтернат Черкаської обласної ради» (довідка № 54/11 від 28.11.2018 р.); КЗ «Калинівська спеціальна

загальноосвітня школа» Херсонської обласної ради (довідка № 20/55 від 28.05.20 р.); Херсонської спеціальної загальноосвітньої школи №1 (довідка № 01-24/59 від 16.05.20 р.).

Дисертація виконана особисто, містить нові науково обґрунтовані теоретичні та експериментальні результати, які мають теоретичне і практичне значення для психологічної науки. Отримані здобувачем результати є достовірними та об'єктивними.

Дисертаційна робота виконана на кафедрі спеціальної освіти Херсонського державного університету, науковий керівник доктор психологічних наук, доцент Бистрова Ю. О.

Розглянувши звіт подібності щодо перевірки на плагіат, рецензенти дійшли висновку, що дисертаційна робота Дрозд Л. В. є результатом самостійних досліджень здобувача і не містить елементів плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Дисертація характеризується єдністю змісту та відповідає вимогам щодо її оформлення.

Дослідження відповідає усім вимогам рівня наукової кваліфікації здобувача, що зазначено у Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії (Постанова КМУ «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» від 06 березня 2019 р. № 167).

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження було оприлюднено та обговорено на низці наукових та науково-практичних форумів, серед яких міжнародні та всеукраїнські конференції, загальною кількістю шість заходів.

Публікації. Зміст основних положень і результати дисертаційного дослідження відображено в 13 наукових публікаціях. Серед них: сім статей у наукових фахових виданнях з психології, дві публікації у міжнародних фахових виданнях та чотири публікації у виданнях апробаційного характеру.

Результати дисертаційного дослідження обговорено і схвалено на розширеному засіданні фахового семінару в Херсонському державному університеті.

Рекомендувати дисертацію Дрозд Лідії Вікторівни на тему: «Формування життєвого цілепокладання у підлітків з інтелектуальними порушеннями» до захисту на підставі п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 06 березня 2019 р., у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія.

Рецензенти:

Доктор психологічних наук, доцент,
Завідувач кафедри спеціальної освіти
Херсонського державного університету

Світлана ЯКОВЛЕВА

Доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри загальної
та соціальної психології
Херсонського державного університету

Ігор ПОПОВИЧ

